O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 4

2026

International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research

Volume 2 Issue 4
2026

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali

4-son
2026

Международный журнал современных научно-технических исследований

Том 2 Выпуск 4
2026

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas’ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay’ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O’zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O’zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro‘yxatidan o‘tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O‘zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© “O‘zMU Jizzax filiali” – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko‘chasi, 259-uy.

O‘QITUVCHINING TA’LIM JARAYONIDAGI MAHORATI

Madaminova Mavjuda Erkinovna

Farg‘ona davlat universiteti, o‘qituvchi, (PhD).
e-mail: mavjudamadaminova1985@gmail.com **ORCID**: https://orcid.org/0009-0004-2160-1945

Annotatsiya.

Ushbu maqolada o‘qituvchining ta’lim jarayonidagi pedagogik mahorati, uning mazmun-mohiyati, tarkibiy qismlari va ta’lim samaradorligini ta’minlashdagi o‘rni yoritilgan. Shuningdek, pedagogik mahoratning didaktik, kommunikativ, psixologik va tashkiliy jihatlari tahlil qilinib, zamonaviy ta’lim texnologiyalari, interfaol metodlar hamda raqamli vositalardan foydalanishning ahamiyati ochib berilgan. O‘qituvchining kasbiy kompetensiyasini uzluksiz rivojlantirish, talabalarga individual yondashish va refleksiv faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: pedagogik mahorat, o‘qituvchi, ta’lim jarayoni, kasbiy kompetensiya, pedagogik texnika, pedagogik muloqot, didaktik mahorat, innovatsion ta’lim, raqamli texnologiyalar, refleksiya, ta’lim samaradorligi.

МАСТЕРСТВО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Мадаминова Мавжуда Эркиновна

Ферганский государственный университет, преподаватель, (PhD).

Аннотация.

В данной статье рассматриваются педагогическое мастерство преподавателя в образовательном процессе, его сущность, структурные компоненты и роль в обеспечении эффективности обучения. Анализируются дидактические, коммуникативные, психологические и организационные аспекты педагогического мастерства, а также раскрывается значение использования современных образовательных технологий, интерактивных методов и цифровых инструментов. Разработаны научно-методические рекомендации по непрерывному развитию профессиональной компетентности преподавателя, реализации индивидуального подхода к студентам и совершенствованию рефлексивной деятельности.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, преподаватель, образовательный процесс, профессиональная компетентность, педагогическая техника, педагогическое общение, дидактическое мастерство, инновационное образование, цифровые технологии, рефлексия, эффективность обучения.

TEACHER’S PROFESSIONAL SKILLS IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Madaminova Mavjuda Erkinovna

Fergana State University, Lecturer, (PhD).

Abstract.

This article examines teachers’ pedagogical mastery in the educational process, its essence, structural components, and role in ensuring teaching effectiveness. It analyzes the didactic, communicative, psychological, and organizational aspects of pedagogical mastery and highlights the importance of using modern educational technologies, interactive teaching methods, and digital tools. The study develops scientific and methodological recommendations for the continuous development of teachers’ professional competence, the implementation of individualized approaches to students, and the improvement of reflective practice.

Keywords: pedagogical mastery, teacher, educational process, professional competence, pedagogical techniques, pedagogical communication, didactic mastery, innovative education, digital technologies, reflection, teaching effectiveness.

Kirish. Bugungi kunda ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar o‘qituvchining kasbiy mahoratini oshirish,

ta'lim sifatini yaxshilash hamda talabalarning intellektual salohiyatini rivojlantirishni muhim vazifalardan biri sifatida belgilamoqda. Ta'lim jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining bilim darajasi, pedagogik mahorati, kasbiy kompetensiyasi va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish qobiliyatiga bog'liq.

O'qituvchining pedagogik mahorati nafaqat o'z fanini chuqur bilishida, balki ta'lim oluvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishi, ularning individual xususiyatlarini hisobga olishi, mustaqil fikrlashini rivojlantirishi va ijodiy faolligini rag'batlantirishida ham namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish o'qituvchidan kasbiy bilim va ko'nikmalarini muntazam ravishda takomillashtirib borishni talab etadi.

Zamonaviy ta'lim sharoitida o'qituvchi bilim beruvchi mutaxassis bo'lish bilan bir qatorda, talabaning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi, uning qiziqish va qobiliyatlarini ro'yobga chiqarishga ko'maklashuvchi pedagog sifatida ham muhim o'rin tutadi. Shu sababli o'qituvchining pedagogik mahoratini rivojlantirish, uning tarkibiy qismlarini o'rganish va ta'lim jarayonidagi ahamiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb masalalardan hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi o'qituvchining ta'lim jarayonidagi pedagogik mahoratining mazmun-mohiyatini ochib berish, uning asosiy tarkibiy qismlarini tahlil qilish hamda ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini asoslashdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

O'qituvchining pedagogik mahorati ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlovchi muhim kasbiy sifatlar majmuasi hisoblanadi. A. Xoliqov pedagogik mahorat masalalarini yoritib, o'qituvchining kasbiy faoliyati, pedagogik qobiliyati va ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish ko'nikmalariga alohida e'tibor qaratadi [1].

D. U. Xolbo'tayeva tomonidan pedagogik mahorat masalalarining o'rganilishi ham bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash va ularning pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi [2].

E. Villegas-Reimers o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini xalqaro tajriba asosida tahlil qilib, uzluksiz kasbiy ta'lim va malaka oshirishning pedagogik faoliyat sifatini takomillashtirishdagi ahamiyatini yoritadi [3]. H. N. Komiljanova pedagogik mahorat tushunchasi, uning o'qituvchi faoliyatidagi o'rni va ahamiyatini tahlil qilib, mazkur tushunchaning kasbiy faoliyat bilan uzviy bog'liqligini asoslaydi [4].

UNESCO materiallarida o'qitish sifatini oshirish, pedagoglarning kasbiy salohiyatini rivojlantirish va ta'lim jarayonini takomillashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi [5]. Shuningdek, O'zbekistonda o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga oid yondashuvlarni moslashtirish va kengaytirishga qaratilgan tadqiqot loyihasi pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda xalqaro tajribani hisobga olish muhimligini ko'rsatadi [6]. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni esa ta'lim tizimining huquqiy asoslarini belgilab, ta'lim sifatini ta'minlash va pedagogik faoliyatni rivojlantirish uchun muhim me'yoriy asos hisoblanadi [7].

Mazkur maqolada o'qituvchining ta'lim jarayonidagi pedagogik mahoratini o'rganish uchun ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va tizimlashtirish metodlaridan foydalanildi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali pedagogik mahoratning mazmuni va asosiy tarkibiy qismlari o'rganildi, qiyosiy tahlil yordamida mahalliy hamda xalqaro ilmiy qarashlarning umumiy va o'ziga xos jihatlari aniqlandi. Umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari asosida o'qituvchining kasbiy bilimlari, pedagogik qobiliyatlari, kommunikativ ko'nikmalari, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari hamda uzluksiz kasbiy rivojlanishining ta'lim samaradorligidagi o'rni yoritildi.

Shunday qilib, adabiyotlar tahlili va tanlangan metodologik yondashuvlar o'qituvchining pedagogik mahoratini nazariy jihatdan o'rganish, uning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini ochib berish hamda kasbiy faoliyatni takomillashtirishga doir xulosalarni shakllantirish imkonini berdi.

MUHOKAMA

O'qituvchining pedagogik mahorati ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, ta'lim oluvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish va ularning shaxsiy imkoniyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagogik mahorat o'qituvchining nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, muloqot madaniyati va kasbiy kompetensiyalarining o'zaro uyg'unligi orqali namoyon bo'ladi. Shu sababli o'qituvchining kasbiy faoliyatini faqat bilim berish bilan cheklab bo'lmaydi. U ta'lim oluvchilarni mustaqil fikrlashga, muammoli vaziyatlarni tahlil qilishga va ijodiy yechimlar topishga yo'naltirishi lozim.

Pedagogik mahoratning muhim jihatlaridan biri samarali muloqot o'rnatishdir. O'qituvchining ta'lim oluvchilar bilan samimiy, hurmatga asoslangan munosabatda bo'lishi dars jarayonida ijobiy psixologik muhitni shakllantiradi. Bunday muhit ta'lim oluvchilarning o'z fikrlarini erkin ifodalashi, savollar berishi va o'quv faoliyatida faol ishtirok etishiga yordam beradi. Shuningdek, o'qituvchi har bir ta'lim oluvchining individual xususiyatlarini hisobga olishi, ularning qobiliyatlari va ehtiyojlariga mos yondashuvni tanlashi zarur.

Bugungi ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish ham o'qituvchining kasbiy mahoratini belgilovchi omillardan biridir. Interfaol metodlar, muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish va raqamli resurslar ta'lim oluvchilarning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Biroq ushbu vositalarning samaradorligi ularni maqsadga muvofiq tanlash, dars mazmuniga moslashtirish va pedagogik vazifalar bilan

uyg‘unlashtirishga bog‘liq.

O‘qituvchining pedagogik mahoratini rivojlantirishda uzluksiz kasbiy ta’lim va o‘z ustida ishlash ham muhim o‘rin tutadi. Ilmiy-metodik adabiyotlarni o‘rganish, tajriba almashish, malaka oshirish va o‘z faoliyatini muntazam tahlil qilish pedagogning kasbiy salohiyatini yuksaltiradi. Shu nuqtayi nazardan, o‘qituvchining pedagogik mahorati doimiy rivojlanishni talab qiladigan murakkab kasbiy jarayon sifatida qaralishi lozim.

Demak, o‘qituvchining ta’lim jarayonidagi mahorati pedagogik bilimlar, kommunikativ qobiliyatlar, individual yondashuv, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va uzluksiz kasbiy rivojlanishning o‘zaro uyg‘unligida namoyon bo‘ladi. Ushbu omillarning birgalikda qo‘llanilishi ta’lim sifatini oshirish va ta’lim oluvchilarning har tomonlama rivojlanishiga zamin yaratadi.

NATIJALAR

Adabiyotlar tahlili va nazariy umumlashtirish natijasida o‘qituvchining pedagogik mahorati ta’lim jarayonining sifati va samaradorligiga ta’sir ko‘rsatuvchi muhim kasbiy omil ekanligi aniqlandi. Pedagogik mahoratni samarali shakllantirish va rivojlantirish uchun quyidagi asosiy jihatlarning muhimligi belgilandi.

Birinchidan, o‘qituvchining kasbiy bilimlari va metodik tayyorgarligi ta’lim mazmunini to‘g‘ri tanlash, mavzuni tushunarli bayon etish va o‘quv faoliyatini maqsadga muvofiq tashkil qilish imkonini beradi.

Ikkinchidan, kommunikativ va psixologik-pedagogik ko‘nikmalar ta’lim oluvchilar bilan samarali munosabat o‘rnatish, ijobiy ta’lim muhitini shakllantirish hamda individual ehtiyojlarni hisobga olishda muhim ahamiyatga ega.

Uchinchidan, interfaol metodlar va raqamli texnologiyalardan maqsadli foydalanish ta’lim oluvchilarning mustaqil ishlashi, ijodiy fikrlashi va o‘quv jarayonidagi faolligini qo‘llab-quvvatlaydi. Bunda texnologiyalarni ta’lim maqsadi va mazmuniga muvofiq tanlash zarur.

To‘rtinchidan, o‘qituvchining o‘z faoliyatini tahlil qilishi, pedagogik tajribasini umumlashtirishi va muntazam ravishda kasbiy rivojlanishga intilishi uning mahoratini takomillashtirishning muhim sharti hisoblanadi.

Beshinchidan, pedagogik mahoratni rivojlantirishda nazariy bilimlar bilan amaliy faoliyatning uyg‘unligini ta’minlash zarur. O‘qituvchining pedagogik vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qilishi, ta’lim oluvchilarni rag‘batlantirishi va ta’lim natijalarini tahlil qilishi kasbiy faoliyat samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Umuman olganda, natijalar o‘qituvchining pedagogik mahorati bir nechta o‘zaro bog‘liq tarkibiy qismlardan tashkil topishini ko‘rsatadi. Ularni izchil rivojlantirish ta’lim jarayonini takomillashtirish, ta’lim oluvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshirish va pedagogik faoliyat sifatini yaxshilash uchun nazariy-amaliy asos bo‘lib xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, pedagogik mahorat o‘qituvchining kasbiy kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi va shaxsiy fazilatlarini o‘zida mujassam etib, ta’lim sifati va samaradorligini ta’minlashda muhim o‘rin tutadi. Uning didaktik, kommunikativ, psixologik va tashkiliy jihatlari hamda pedagogik refleksiyaning uyg‘unligi ta’lim oluvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy qobiliyatlari va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta’lim sharoitida interfaol metodlar, innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalardan maqsadli foydalanish o‘qituvchining pedagogik mahoratini yanada takomillashtirish imkonini beradi. Shu bois uzluksiz kasbiy rivojlanish, ilg‘or tajribalarni o‘rganish va o‘z faoliyatini muntazam tahlil qilish pedagogik mahoratni yuksaltirishning muhim shartlari hisoblanadi. Natijada ta’lim jarayonining samaradorligi oshib, talabalarning intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratiladi.

Pedagogik mahorat tushunchasi va uning mohiyati.

Pedagogik mahorat — o‘qituvchining ta’lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishi, pedagogik maqsadlarga erishishi va ta’lim oluvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiluvchi kasbiy bilimlari, amaliy ko‘nikmalari, qobiliyatlari hamda shaxsiy fazilatlari majmuasidir.

Pedagogik mahoratni faqat fanni yaxshi bilish yoki darsni ravon tushuntirish bilan cheklab bo‘lmaydi. U o‘qituvchining bilimlarni ta’lim oluvchilarga tushunarli tarzda yetkazishi, ularning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olishi, mustaqil fikrlashga undashi hamda o‘z faoliyati natijalarini tahlil qila olishini ham qamrab oladi. A. Xoliqovning “Pedagogik mahorat” darsligida ham pedagogik faoliyatning nazariy, metodik va amaliy asoslariga alohida e’tibor qaratilgan [1].

Pedagogik mahoratning asosiy xususiyati — nazariy bilim va amaliy faoliyatning o‘zaro uyg‘unligidir. O‘qituvchi pedagogika va psixologiyaga oid bilimlarini real ta’lim vaziyatlarida qo‘llay olgandagina uning kasbiy mahorati amaliy ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtayi nazardan, pedagogik mahorat o‘qituvchining kasbiy faoliyatini boshqaruvchi, ta’lim oluvchilar bilan samarali hamkorligini ta’minlovchi va ta’lim sifatiga ta’sir ko‘rsatuvchi murakkab kasbiy sifat sifatida qaraladi.

O‘qituvchi pedagogik mahoratining tarkibiy qismlari.

Pedagogik mahorat bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan bir nechta tarkibiy qismlardan tashkil topadi. Ularni quyidagicha izohlash mumkin:

Birinchidan, didaktik mahorat. Bu o‘qituvchining o‘quv materialini tanlashi, uni mantiqiy izchillikda bayon etishi, mavzuning murakkab jihatlarini sodda va tushunarli tarzda tushuntirishi hamda samarali o‘qitish metodlarini qo‘llay olishidir. Didaktik mahorat darsning maqsadi, mazmuni, metodlari va kutilayotgan natijalar o‘rtasidagi muvofiqlikni

ta'minlaydi.

Ikkinchidan, kommunikativ mahorat. O'qituvchining ta'lim oluvchilar, hamkasblar va ota-onalar bilan samarali muloqot o'rnatishi, fikrlarini aniq ifodalashi, faol tinglashi va o'zaro hurmatga asoslangan munosabatlarni shakllantirishi kommunikativ mahoratning asosini tashkil etadi. Pedagogik muloqotda samimiylik, xolislik va odob me'yorlariga rioya qilish muhimdir.

Uchinchidan, psixologik mahorat. Ta'lim oluvchilarning individual xususiyatlari, qiziqishlari, ehtiyojlari va o'zlashtirish darajasini hisobga olish o'qituvchidan psixologik bilimlarni talab qiladi. Bunda rag'batlantirish, qo'llab-quvvatlash, nizoli vaziyatlarni bartaraf etish va qulay psixologik muhit yaratish alohida ahamiyatga ega.

To'rtinchidan, tashkiliy mahorat. Dars vaqtini oqilona taqsimlash, ta'lim oluvchilar faoliyatini muvofiqlashtirish, individual va guruhli ishlarni tashkil etish, o'quv topshiriqlarining bajarilishini nazorat qilish ushbu mahoratning asosiy ko'rinishlaridir.

Beshinchidan, pedagogik refleksiya. Bu o'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qilishi, erishilgan natijalarni belgilangan maqsadlar bilan taqqoslashi, kamchiliklarni aniqlashi va keyingi faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan qarorlar qabul qilishidir.

Mazkur tarkibiy qismlar o'zaro uyg'unlikda namoyon bo'lganda o'qituvchining kasbiy faoliyati izchil va samarali tashkil etiladi. Pedagogik mahoratning mazmunini bilim, metodik tayyorgarlik, psixologik va kommunikativ kompetensiyalar uyg'unligi sifatida talqin qilish pedagogik adabiyotlarda ham uchraydi [2; 3; 4].

Pedagogik mahoratning ta'lim samaradorligiga ta'siri.

Ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining darsni qanday tashkil etishi, ta'lim oluvchilarni o'quv faoliyatiga qay darajada jalb qilishi va o'zlashtirish natijalarini qanday baholashiga bog'liq. Pedagogik mahorat dars jarayonining mazmunli, izchil va maqsadga yo'naltirilgan bo'lishiga xizmat qiladi.

Mahoratli o'qituvchi darsni oldindan puxta rejalashtiradi, mavzuga mos metod va vositalarni tanlaydi, talabalarning avvalgi bilimlarini yangi bilimlar bilan bog'laydi. Shuningdek, muammoli savollar, amaliy topshiriqlar va mustaqil izlanishlar orqali ta'lim oluvchilarning bilish faolligini oshiradi.

Masalan, texnologik ta'lim mashg'ulotlarida o'qituvchi tayyor ma'lumotni bayon qilish bilan cheklanib qolmasdan, talabalarga muayyan buyum loyihasini ishlab chiqish, materiallarni tanlash, chizma tayyorlash va amaliy yechimni sinab ko'rish topshiriqlarini berishi mumkin. Bunday yondashuv nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lashga yordam beradi.

Pedagogik mahoratning muhim jihatlaridan yana biri — ta'lim oluvchilarning xatolariga munosabatdir. Xatoni faqat salbiy natija sifatida baholash o'rniga, uning sabablarini aniqlash va to'g'ri yechimga yo'naltirish talabaning o'rganish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi. Shu bilan birga, baholash mezonlarining oldindan tushuntirilishi va qayta aloqa berilishi ta'lim oluvchiga o'z natijalarini anglash imkonini yaratadi.

UNESCOning ta'lim sifati bo'yicha materiallarida ham ta'lim oluvchiga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlar, qo'llab-quvvatlovchi muhit va o'quv natijalarini dalillar asosida kuzatish muhimligi ta'kidlanadi [5].

Zamonaviy ta'lim sharoitida pedagogik mahoratni namoyon etish.

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchining pedagogik mahorati an'anaviy tushuntirish va namoyish etish usullari bilan bir qatorda interfaol, muammoli va raqamli ta'lim metodlaridan maqsadga muvofiq foydalanishida ham namoyon bo'ladi.

Interfaol metodlar ta'lim oluvchilarning darsdagi ishtirokini kuchaytiradi, fikr almashish va hamkorlikda ishlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Jumladan, "Aqliy hujum", kichik guruhlarda ishlash, muammoli vaziyatlar, loyiha metodi, munozara va amaliy tajribalardan foydalanish o'quv jarayonini faollashtirishga xizmat qiladi.

Biroq metodning zamonaviy yoki ommabop bo'lishi uning har qanday darsda samarali bo'lishini anglatmaydi. O'qituvchi metodni dars maqsadi, fan mazmuni, ajratilgan vaqt, ta'lim oluvchilarning tayyorgarligi va mavjud resurslardan kelib chiqib tanlashi lozim.

Raqamli texnologiyalar ham pedagogik mahoratni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Elektron taqdimotlar, virtual laboratoriyalar, ta'lim platformalari, interaktiv testlar va sun'iy intellekt vositalari mavzuni tushuntirish, topshiriqlarni individuallashtirish hamda qayta aloqa jarayonini tashkil etishda qo'llanishi mumkin. Bunda raqamli vositalar o'qituvchining pedagogik qarorini almashtirmasligi, balki uning faoliyatini to'ldirishi kerak.

O'qituvchi raqamli materiallarning ilmiy ishonchliligini tekshirishi, mualliflik huquqiga rioya qilishi, ta'lim oluvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilishi va texnologiyalardan foydalanishda akademik halollik tamoyillarini ta'minlashi zarur.

O'zbekistonda pedagoglarning kasbiy rivojlanishiga oid yondashuvlarni takomillashtirish bo'yicha olib borilgan ishlar ham uzluksiz malaka oshirish, amaliyotga yo'naltirilgan o'rganish va pedagogik tajriba almashishning ahamiyatini ko'rsatadi [6].

O'qituvchi pedagogik mahoratini rivojlantirish yo'llari.

Pedagogik mahorat tayyor holda shakllanadigan sifat emas. U kasbiy faoliyat, amaliy tajriba, o'z ustida ishlash va muntazam tahlil orqali bosqichma-bosqich rivojlanadi. Shu sababli o'qituvchining kasbiy rivojlanishi uzluksiz jarayon sifatida tashkil etilishi lozim.

Pedagogik mahoratni rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat:

Uzluksiz kasbiy ta’lim: malaka oshirish kurslari, seminarlar, vebinarlar va ilmiy-amaliy anjumanlarda ishtirok etish.

Ilg‘or tajribalarni o‘rganish: tajribali pedagoglarning darslarini kuzatish, samarali metodlarni tahlil qilish va ularni o‘z faoliyatiga moslashtirish.

Metodik izlanish: dars ishlanmalari, topshiriqlar, baholash mezonlari va o‘quv materiallarini muntazam takomillashtirish.

Raqamli kompetensiyani rivojlantirish: elektron resurslar va zamonaviy ta’lim platformalaridan maqsadli foydalanishni o‘rganish.

O‘z faoliyatini tahlil qilish: darsdan keyin erishilgan natijalar, yuzaga kelgan qiyinchiliklar va ularning sabablarini aniqlash.

Hamkorlikda ishlash: kasbiy hamjamiyatlarda tajriba almashish, o‘zaro dars kuzatuvi va metodik muhokamalarda qatnashish.

O‘qituvchining o‘z faoliyatiga tanqidiy va xolis yondashishi, yangiliklarni o‘rganishga intilishi hamda kasbiy mas’uliyati pedagogik mahoratning rivojlanishiga zamin yaratadi. Bunda ta’lim muassasasida ijodiy tashabbuslarni qo‘llab-quvvatlovchi muhit va metodik yordamning mavjudligi ham muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Tafakkur-Bo‘stoni, 2011. – 424 b.

2. Xolbo‘tayeva D. U. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Science and Innovation, 2024. – 244 b.

3. Villegas-Reimers E. Teacher Professional Development: An International Review of the Literature. – Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning, 2003. – 196 p.

4. Komiljanova H. N. qizi. Pedagogik mahorat haqida tushuncha, uning o‘qituvchi faoliyatidagi o‘rni va ahamiyati // Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – Vol. 2, Special Issue 6. – B. 425–428. – URL: https://erus.uz/index.php/er/article/view/3436.

5. UNESCO. Developing Guidelines to Improve Teaching Quality [Elektron resurs]. – 2019-yil 11-oktabr. – URL: https://www.unesco.org/en/articles/developing-guidelines-improve-eaching-quality (murojaat sanasi: 09.10.2026).

6. UNESCO. Adapting and Scaling Teacher Professional Development Approaches in Uzbekistan: Research Project [Elektron resurs]. – 2023-yil 22-iyul. – URL: https://www.unesco.org/en/articles/adapting-and-scaling-teacher-professional-development-approaches-uzbekistan-research-project.

7. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O‘RQ-637-sonli «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonuni.